

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)

27. juuni 2019*

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Määrus (EÜ) nr 805/2004 – Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta – Kohtuotsuse kinnitamine Euroopa täitekorraldusena – Miinimumnõuded vaidlustamata nõuete menetluste korral – Teadaoleva aadressita kostja, kes ei ilmunud kohtuistungile

Kohtuasjas C-518/18,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Okresní soud v Českých Budějovicích (České Budějovice piirkondlik kohus, Tšehhi Vabariik) 1. juuni 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 7. augustil 2018, menetluses

RD

versus

SC,

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: koja president C. Toader, kohtunikud A. Rosas ja M. Safjan (ettekandja),

kohtujurist: G. Pitruzzella,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek, J. Vlácil ja A. Kasalická,
- Ungari valitsus, esindajad: Z. Wagner ja M. Z. Fehér,
- Euroopa Komisjon, esindajad: M. Heller ja M. Šimerdová,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: tšehhi.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 805/2004, millega luuakse Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta (ELT 2004, L 143, lk 15; ELT eriväljaanne 19/07, lk 38), artikli 3 lõike 1 teise lõigu punkti b tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud RD ja teadaoleva aadressita füüsilise isiku SC vahelises kohtuvaidluses üürivõla üle.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Määruse nr 805/2004 põhjendused 5, 6, 10, 12, 13 ja 16 on sõnastatud järgmiselt:
 - „(5) Mõiste „vaidlustamata nõuded“ peaks hõlmama kõiki olukordi, milles võlausaldaja, võttes arvesse võlgnikupoolsete tõendatud nõudmiste puudumise, mis puudutab rahalise nõude iseloomu või ulatust, on saavutanud kõnealuse võlgniku suhtes kas kohtuotsuse või täitmisele pööratava dokumendi, mis vajab võlgniku selgelt väljendatud nõusolekut, olgu tegu kohtuliku kokkuleppe või ametliku juriidilise dokumendiga.
 - (6) Võlgniku vastuväidete puudumist, nagu on ette nähtud artikli 3 lõike 1 punktis b, võidakse käsitleda kui kohtulikule arutamisele ilmutamata jätmist või kohtu pakkumise täitmata jätmist teatada kirjalikult oma kavatsusest kohtuasja kaitsta.
- [...]
- (10) Kui liikmesriigi kohus on langetanud otsuse vaidlustamata nõude kohta, kusjuures võlgnik menetluses ei osalenud, on mis tahes läbivaatamise tühistamine liikmesriigis, kus otsus on täitmisele pööratud, seotud ning sõltuv kaitse õiguste jälgimise piisava garantiiga.
- [...]
- (12) Kohtuotsuseni viiva menetluse puhuks tuleks sätestada miinimumstandardid, kindlustamaks, et võlgnikku teavitatakse tema vastu suunatud kohtutegevusest, võlgniku menetluses aktiivse osalemise tingimustest nõude vaidlustamisel ning võlgniku mitteilmumise tagajärgedest õigeaegselt ja viisil, mis lubaks võlgnikul korraldada oma kaitset.
- (13) Liikmesriikide vaheliste tsiviilasja menetlust ning eriti dokumentide kätteandmist reguleerivate eeskirjade erinevuste tõttu on vaja sätestada kõnealuste miinimumstandardite konkreetsed ja üksikasjalikud määratlused. Eelkõige ei saa kohtuotsuse kinnitamisel Euroopa täitekorraldusena seoses nende miinimumstandardite täitmisega pidada piisavaks mis tahes õiguslikul fiktsioonil põhinevat kättetoimetamisviisi.
- [...]
- (16) Artikkel 15 kehtib juhtudel, kui võlgnikul ei ole võimalik end kohtus esindada, nagu on võimalik juriidiliste isikute korral ning kui teda esindav isik määratakse seaduse poolt, nagu ka juhtudel, kui võlgnik on volitanud teise isiku, eriti advokaadi esindama end vastavat juhtumit käsitleval kohtuistungil.“

4 Määruse artikkel 1 „Sisu“ sätestab:

„Käesoleva määruse eesmärgiks on luua Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuetele, mis lubaks, kehtestades selleks miinimumstandardid, kohtuotsuste[, kohtulike kokkulepete] ning ametlike juriidiliste dokumentide vaba ringlust kõikides liikmesriikides ilma mis tahes vahemenetlusteta, mida oleks liikmesriigis vaja kehtestada enne kohtuotsuse tunnustamist ja täitmisele pööramist.“

5 Määruse artikli 3 „Euroopa täitekorraldusena kinnitavad täitedokumendid“ lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevat määrust kohaldatakse vaidlustamata nõudeid käsitlevate kohtuotsuste ning ametlike juriidiliste dokumentide suhtes.

Nõue on vaidlustamata kui:

- a) võlgnik on selgesõnaliselt väljendanud oma nõusolekut omaksvõtuga või otsusega, mis on kohtu poolt heaks kiidetud või koostatud kohtumenetluste käigus või
- b) võlgnik ei ole kunagi päritoluliikmesriigi seaduse oluliste menetlustingimustega kooskõlas olevat vastuväidet esitanud või
- c) võlgnik ei ole ilmunud või esindatud vastavat nõuet puudutaval kohtumenetlusel pärast esialgse vastuväite esitamist kohtumenetluse käigus, eeldusel, et nimetatud käitumine võrdub nõude või võlgniku esitatud väidetavate faktide möönmisega vastavalt päritoluriigi seadustele või
- d) võlgnik on oma nõusolekut selgesõnaliselt ametlikus juriidilises dokumendis väljendanud.“

6 Määruse artikli 6 „Euroopa täitekorraldusena kinnitamise nõuded“ lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigis esitatud vaidlustamata nõude otsus kinnitatakse päritoluriigi kohtus vastava avalduse põhjal igal ajal Euroopa täitekorraldusena, kui:

- a) otsus on päritoluriigis täitmisele pööratav ja
- b) otsus ei ole vastuolus [nõukogu 22. detsembri 2000. aasta] määruse (EÜ) nr 44/2001 [kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42)] teise peatüki 3. ja 6. jaos sätestatud kohtualluvuse reeglitega ja
- c) päritoluliikmesriigi kohtumenetlused vastavad III peatükis sätestatud nõudmistele, kui on esitatud vaidlustamata nõue vastavalt artikli 3 lõike 1 punktides b või c sätestatud tähendusele [...]“.

7 Määruse nr 805/2004 III peatükis, mis sisaldab artikleid 12–19, on sätestatud miinimumstandardid vaidlustamata nõuete menetluste korral. Need standardid, mille eesmärk on tagada võlgniku kaitseõigused, ei käsitle mitte üksnes menetluse algatusdokumendi ja muude dokumentide kättetoimetamise viise, vaid ka sellises dokumendis sisalduvat teavet, sest võlgnikku tuleb teavitada nii nõudest kui ka sellele vastuvaidlemise korrapärast.

8 Määruse artikli 12 „Miinimumstandardite kohaldamisala“ lõikes 1 on sätestatud:

„Vaidlustamata nõuet artikli 3 lõike 1 punktides b või c määratletud tähenduses langetatud kohtuotsuse suhtes võib kinnitada Euroopa täitekorraldusena vaid juhul, kui päritoluliikmesriigi kohtumenetlused täidavad käesolevas peatükis sätestatud menetlusnõudeid.“

- 9 Määruse artikkel 14 „Kättetoimetamine ilma võlgniku kättesaamistõendita“ sätestab:

„1. Menetluse algatusdokumendi või sellega samaväärse dokumendi või mis tahes kohtukutse kohtuistungile võib kätte toimetada ühel järgmistest viisidest:

[...]

2. Käesoleva määruse kohaldamisel ei ole kättetoimetamine lõike 1 kohaselt lubatav, kui võlgniku aadress ei ole täpselt teada.

[...]“.

- 10 Määruse artikkel 15 „Kättetoimetamine võlgniku esindajatele“ sätestab:

„Lähtuvalt artiklites 13 ja 14 kirjeldatud viisidest võib dokumendi kätte toimetada ka võlgniku esindajatele.“

- 11 Määruse nr 805/2004 artikkel 27 „Seos määrusega (EÜ) nr 44/2001“ sätestab:

„Käesolev määrus ei mõjuta võimalust taotleda vaidlustamata nõudeid käsitlevate kohtuotsuse, kohtulahendite või ametlike juriidiliste dokumentide tunnustamist ning täitmisele pööramist kooskõlas määrusega (EÜ) nr 44/2001.“

Tšehhi õigus

- 12 Seadusega nr 99/1963 kehtestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku (zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád) § 29 lõikes 3 on sätestatud:

„Kui kohus ei võta muid meetmeid, võib koja president määrata esindaja menetlusosalisele, kelle elukoht ei ole teada, kellele ei ole olnud võimalik kohtukutset kätte toimetada teadaolevale aadressile välismaal, kes vaimse või muu tervisehäire tõttu ei ole ajutiselt võimeline menetluses osalema või kes ei ole võimeline ennast arusaadavalt väljendama.“

- 13 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 353 lõikes 1 on sätestatud, et sellise isiku taotlusel, kellel on selleks õigus vastavalt kohtuotsusele, kohtulikule kokkuleppele või haldusaktile, mis vastab Euroopa täitekorralduse tõendi või Euroopa täitekorralduse osalise tõendi andmise tingimustele, peab kohus kinnitama asjaomase kohtuotsuse, kohtuliku kokkuleppe või ametliku juriidilise dokumendi Euroopa täitekorraldusena tingimustel, mis on ette nähtud määruses nr 805/2004. Kui kinnitamise tingimused ei ole täidetud, ei või kohus seda kinnitada ning ta peab teavitama asjaomast isikut selle põhjustest kirjalikult.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 14 Okresní soud v Českých Budějovicíchile (České Budějovice piirkondlik kohus, Tšehhi Vabariik) esitatud hagiavalduses palus RD, et SC-lt mõistetak스 välja 6600 Tšehhi krooni suurune summa (umbes 250 eurot) koos viivisintressiga sellest tulenevalt, et 23. juulil 2008 sõlmitud ja 1. augustil 2008 jõustunud üürilepingu alusel oli SC kasutuses eluruum České Budějovices ning ta oli lepinguga kohustunud maksma üüri 5600 Tšehhi krooni ja kandma korteri kasutamisega seotud kõrvalkulusid 1000 Tšehhi krooni, mis teeb kokku 6600 Tšehhi krooni kuus. SC tunnustas 28. septembril 2008 oma võlga kirjalikult ning kohustus selle 30. septembriks 2008 tasuma, mida ta ei teinud.

- 15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei suutnud vaatamata järelepärimistele kindlaks teha SC aadressi ning seetõttu määrati talle esindaja.
- 16 SC menetluses ei osalenud ning ka määratud esindaja ei ilmunud kohtuistungile, kuhu ta oli kutsutud. RD esitas kohtuistungil tõendeid ning tema hagi rahuldati. Kuna SC aadress ei olnud teada, toimetati kohtuotsus kätte määratud esindajale.
- 17 RD taotles eelotsusetaotluse esitanud kohtult 14. oktoobril 2016 selle kohtuotsuse edastamist talle koos kinnitusega kohtuotsuse lõplikkuse ja täidetavuse kohta ning selle kinnitamist Euroopa täitekorraldusena vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 353 lõikele 1 ning määrusele nr 805/2004.
- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus teatas 3. novembri 2016. aasta kirjaga RD-le, et taotletud tõendi andmise tingimused ei ole täidetud, ning toonitas, et nõuet peetakse vaidlustamata nõudeks siis, kui võlgnik on selle sõnaselgelt omaks võtnud või kui võlgnik ei esita kohtumenetluse käigus liikmesriigi menetluseeskirjade kohaselt vastuväiteid või kui ta ei ilmu nõuet käsitlevale kohtuistungile, eeldusel et mitteilmumine võrdub nõude vaikimisi tunnistamisega või võlausaldaja väidetud asjaolude omaksvõtmisega vastavalt liikmesriigi seadustele.
- 19 RD kaebas asja edasi Ústavní soudu (Tšehhi Vabariigi konstitutsioonikohus), väites peamiselt, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole pöördunud ELTL artikli 267 kohaselt Euroopa Liidu Kohtusse küsimusega, kas juhul, kui pärast tõendite esitamist on tehtud kohtuotsus, ilma et kostja oleks esitanud faktilisi või õiguslikke vastuväiteid, saab asjaomast nõuet pidada vaidlustamata nõudeks. Seoses sellega viitas RD Euroopa Kohtu 16. juuni 2016. aasta kohtuotsuse Pebros Servizi (C-511/14, EU:C:2016:448) punktidele 41, mille kohaselt võib määruse nr 805/2004 põhjendust 6 arvesse võttes lugeda nõude „vaidlustamata“ jäetuks määruse nr 805/2004 artikli 3 lõike 1 teise lõigu punkti b tähenduses, kui võlgnik ei tee midagi, et sellele nõudele vastu vaielda, jättes täitmata kohtu palve teatada kirjalikult oma kavatsusest ennast kohtuasjas kaitsta või kohtuistungil osaleda.
- 20 Ústavní soud (konstitutsioonikohus) tunnistas 26. septembri 2017. aasta otsusega põhiseadusega vastuolus olevaks selle, et põhikohtuasjas kõne all olevat kohtuotsust ei kinnitatud Euroopa täitekorraldusena, esitamata Euroopa Kohtule sellekohast eelotsuse küsimust.
- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb, kas põhikohtuasjas vaidlusalust nõuet saab pidada vaidlustamata nõudeks, ning arvestades seda, et tema tehtava lahendi peale ei saa riigisisese õiguse järgi edasi kaevata, leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et ta peab pöörduma eelotsusetaotlusega Euroopa Kohtusse.
- 22 Neil asjaoludel otsustas Okresní soud v Českých Budějovicích (České Budějovice piirkondlik kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas määruse nr 805/2004 artikli 3 lõike 1 teise lõigu punkti b tuleb tõlgendada nii, et nõuet, mille suhtes on tehtud otsus pärast tõendite esitamist, võib pidada vaidlustamata nõudeks, kui enne hagimenetluse alustamist võlga tunnistanud kostja ega tema esindaja ei ilmunud kohtuistungile ega esitanud seal vastuväiteid?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 23 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub oma küsimusega sisuliselt selgitada, kas määrust nr 805/2004 tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui kohtul ei ole võimalik kindlaks teha kostja aadressi, lubab määrus Euroopa täitekorraldusena kinnitada nõuet puudutava kohtuotsuse, mis on tehtud pärast kohtuistungit, millele ei ilmunud ei kostja ega talle menetluseks määratud esindaja.

- 24 Määruse nr 805/2004 artiklist 12 nähtuvalt peab kohtuotsuse kinnitamiseks Euroopa täitekorraldusena olema täidetud kaks kumulatiivset tingimust. Esiteks peab selline kohtuotsus käsitlema vaidlustamata nõuet määruse artikli 3 lõike 1 teise lõigu punkti b või c tähenduses. Selle all peetakse silmas kohtumenetluse käigus nõudele vastuväidete mitteeesitamist ja nõude vaikimisi tunnistamist, mis tuleneb sellest, et võlgnik ei ilmunud nõuet käsitlevale kohtuistungile ega olnud seal esindatud. Teiseks peab kohtumenetlus, mille tulemusel selline kohtuotsus tehti, vastama määruse III peatükis sätestatud miinimumstandarditele.
- 25 Vastavalt määruse põhjendusele 12 on nende miinimumstandardite eesmärk tagada, et võlgnikku teavitatakse õigel ajal ja oma kaitset korraldada võimaldaval viisil esiteks tema vastu algatatud kohtumenetlusest ja menetluses aktiivse osalemise tingimustest nõude vaidlustamiseks ning teiseks mitteilumise tagajärgedest. Kui konkreetsel juhul tehakse tagaseljaotsus määruse nr 805/2004 artikli 3 lõike 1 teise lõigu punkti b tähenduses, siis on kõnealuste menetluse miinimumstandardite eesmärk kindlustada kaitseõiguste järgimise piisavate tagatiste olemasolu (16. juuni 2016. aasta kohtuotsus *Pebros Servizi*, C-511/14, EU:C:2016:448, punkt 44).
- 26 Euroopa Kohus on märkinud, et võttes arvesse määruse nr 805/2004 artikli 14 lõiget 2 ning määruse eesmärgi ja ülesehitust, ei saa kostja elukoha kindlakstegemise võimatuse korral tehtud tagaseljaotsust kinnitada Euroopa täitekorraldusena (15. märtsi 2012. aasta kohtuotsus *G*, C-292/10, EU:C:2012:142, punkt 64).
- 27 See järeldus kehtib ka hoolimata sellest, et eelotsusetaotluse esitanud kohus, kes ei suutnud kindlaks teha SC aadressi, määras talle menetluseks esindaja.
- 28 Määruse nr 805/2004 artikkel 15 sätestab, et lisaks määruse artiklis 14 ette nähtud kättetoimetamisviisidele võib dokumendi kätte toimetada ka võlgniku esindajale, kuid tuleb märkida, et sellist esindajat, nagu on põhikohtuasjas kõne all olevate riigisiseste õigusnormide alusel määratud esindaja, ei saa samastada „võlgniku esindajaga“ artikli 15 tähenduses. Koostoimes määruse põhjendusega 16 peab see säte nimelt silmas vaid olukordi, kui võlgnikul ei ole võimalik end kohtus esindada õiguslikel põhjustel või kui ta on ise volitanud teise isiku end kohtus esindama. Selliste asjaolude esinemist ei ole aga põhikohtuasjas tuvastatud.
- 29 Kuna liidu seadusandja on seadnud sellise lisa- ja valikulise vahendi, mida kujutab endast Euroopa täitekorraldus, muu hulgas sõltuvusse tingimusest, et võlgniku aadress peab olema täpselt teada, ning kuna see tingimus ei ole põhikohtuasjas kõnealuses olukorras täidetud, siis ei ole käesoleval juhul vaja kontrollida, kas põhikohtuasjas vaidlusalust nõuet saab eeskätt määruse nr 805/2004 põhjendusi 5 ja 6 arvestades pidada vaidlustamatuks, sest ei SC ega eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt talle määratud esindaja ei osalenud menetluses, ei ilmunud kohtuistungile ega vaidlustanud nõude alust ega suurust.
- 30 Kõigist eeltoodud kaalutlustest järeldub, et määrust nr 805/2004 tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui kohtul ei ole võimalik kindlaks teha kostja aadressi, ei luba määrus Euroopa täitekorraldusena kinnitada nõuet puudutavat kohtuotsust, mis on tehtud pärast kohtuistungit, millele ei ilmunud ei kostja ega talle menetluseks määratud esindaja.

Kohtukulud

- 31 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamiseiga seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kuues koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta määrust (EÜ) nr 805/2004, millega luuakse Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta, tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui kohtul ei ole võimalik kindlaks teha kostja aadressi, ei luba määrus Euroopa täitekorraldusena kinnitada nõuet puudutavat kohtuotsust, mis on tehtud pärast kohtuistungit, millele ei ilmunud ei kostja ega talle menetluseks määratud esindaja.

Allkirjad